

Nr 67.

Av herr **von Koch**, *angående minskning i vissa fall av statsbidraget till kommunernas arbetslöshetshjälp.*

Att arbetslöshetskommissionen bör intaga en verkligt ledande ställning i kampen mot arbetslösheten har av riksdagen uttalats, och torde av alla på området sakkunniga erkännas vara det riktiga. Den gångna tidens erfarenhet har ock bestyrkt detta. I anslutning härtill har kommissionen givits befogenhet att bestämma, huruvida i en kommun understödsverksamhet skall upptagas, samt även att avgöra om och när denna skall upphöra. Däremot har kommissionen ej medgivits samma frihet att bestämma till vilket belopp statsbidrag skall utgå för nämnda understödsverksamhet. Visserligen äger Kungl. Maj:t att efter ansökan från vederbörande kommun, varvid givetvis kommissionens utlåtande och förslag inhämtas, bevilja högre statsbidrag än 50 % av understödskostnaderna och i några fall har också statsbidraget höjts ända till 90 %. Men däremot finnes ej möjlighet att sätta statsbidraget *under* det fastställda beloppet. Kommissionen har sålunda att välja mellan att helt avslå en framställning om understöd eller att meddela minst 50 % statsbidrag. Någon mellanständpunkt, t. ex. 25 % statsbidrag, tillåter författningen ej. Detta förhållande har efterhand visat sig medföra åtskilliga betydande olägenheter och är därför ägnat att föranleda förslag om en jämkning i gällande författning. Det har sålunda inträffat, att en kommun befunnits i så goda ekonomiska omständigheter, att det ej ansågs försvarbart, att staten deltog med så stort belopp som 50 % i understödsverksamheten. Detta är exempelvis fallet med Orsa kommun, som sålunda helt på egen bekostnad måst vidtaga åtgärder mot arbetslösheten. Vidare har bestämmelsen förhindrat kommissionen att lämpa statsbidraget efter kommunens egna uppoffringar. Samma statshjälp har därför måst lämnas åt tvenne kommuner, av vilka den ena gjort betydliga uppoffringar genom anord-

andet av kommunala nödhjälpsarbeten, medan den andra helt och hållet tryggat sig till statens stöd.

Otvivelaktigt har härigenom vissa kommuner gynnats oskäligt av staten, medan andra fått alltför liten hjälp. Rätt belysande är i detta fall förhållandena i våra tre storstäder. Det är i ögonen fallande i vilken hög grad dessa lita till statens bidrag. Så har i Göteborg sedan oktober 1921 ej förekommit några som helst av staden bekostade och för arbetslösa på öppna arbetsmarknaden avsedda kommunala nödhjälpsarbeten. I Malmö voro den 31 december förlidet år blott 15 arbetare sysselsatta i sådana arbeten och i Stockholm allenast 218. Däremot anlätades vid samma tidpunkt statens nödhjälpsarbeten — vilka helt bekostas av staten — i den utsträckning, som framgår av nedanstående siffror, som samtidigt utvisa antalet personer, som uppbar understöd.

	Statliga nödhjälps- arbeten.	Understöd.
Stockholm	463	1,340
Göteborg	726	1,095
Malmö	413	203

I själva verket ha dessa tre storstäder under de sista två åren uppburit en mycket stor procent av det statsbidrag — omkring 17 miljoner kronor — som dock varit avsedda för samtliga landets kommuner.

Statsbidrag till understödsverksamhet.

1921—nov. 1922.

Stockholm.....	3,078,106:—
Göteborg	2,867,476:—
Malmö.....	839,324:—
	<hr/>
	Kronor 6,784,906:—

Härtill komma statens kostnader för statliga nödhjälpsarbeten, vilka för arbetslösa i Stockholm under åren 1921—1922 beräknas uppgå till 1,830,000:— kronor och för Göteborg till 1,069,000:—. Av dessa belopp väntas dock staten återfå av Stockholm 530,000:— och av Göteborg 395,560:— kronor.

Det vore ej så mycket att säga mot denna betydliga statshjälp, om arbetslösheten allenast förekomme i dessa storstäder och om dessa ej själva i väsentlig mån förmådde bära bördan av arbetslöshetshjälpen. Men som bekant har arbetslösheten varit utbredd över hela landet och har f. n. särskilt koncentrerats till mellersta Sveriges stora gruv- och järnbruksområde, medan samtidigt betydande lättnad inträtt i allmänhet och ej minst i nämnda storstäder. Det har givetvis varit kommissionen angeläget att fördela statshjälpen så rättvist som möjligt, men så långt min erfarenhet från mitt medlemskap i arbetslöshetskommissionen sträcker sig, ha landsbygdens industri- och stadskommuner i regel sökt att i långt större utsträckning än vad beträffar storstäderna reda sig själva; och först när svårigheterna blivit övermäktiga ha de vänt sig till kommissionen med begäran om hjälp. Verkligt behov av ökad hjälp har där kunnat påvisas. När under alla förhållanden statens för detta ändamål disponibla medel äro starkt begränsade, förefaller det såsom en förnuftig politik att lämna ett större bidrag till de kommuner, som själva anstränga sig att komma igenom svårigheterna och vilkas ekonomi är särskilt betryckt, men däremot nedbringa statsbidraget till storstäderna under de hittills fastslagna obligatoriska 50 procenten. Härför tala också andra skäl. De nämnda storstäderna äro i en relativt god ekonomisk situation, vilket, vad Stockholm angår, framgår därav att utdebiteringen pr bevillningskrona kunnat sänkas för detta år till det i jämförelse med andra städer sällsynt låga beloppet av kronor 4:90. Att i dessa storstäder möjlighet förefinnes att i större grad än hittills påtaga sig bördan för arbetslöshetshjälpen, torde väl också av ingen kunna bestridas. Men i åtskilliga andra av arbetslösheten hårt drabbade samhällen är så ej förhållandet. Vidare torde böra erinras, att de vådor, som alltid vidlåda en långt driven understödsverksamhet, äro ojämförligt större i storstäderna med deras mångahanda frestelser och bristande kontrollmöjligheter.

Då jag sålunda anser, att en ändring i nu ifrågavarande avseende skulle leda till en rättvisare fördelning av statsbidraget till de arbetslösa, gynna en smidigare tillämpning av direktiven, gagna sådana samhällen, som nu äro särskilt svårt ställda på grund av långvarig och betungande arbetslöshet, och leda till att flera verkligt hjälpbehövande erhålla del av statens anslag, får jag hemställa,

att riksdagen ville för sin del besluta om sådan ändring i för statsbidrag till arbetslöshetshjälp

gällande grunder, att arbetslöshetskommissionen be-
myndigas att vid behov bestämma statsbidraget till
kostnaderna för kommunernas arbetslöshetshjälp till
lägre belopp än 50 %.

Stockholm den 21 januari 1923.

G. H. von Koch.
